

Rudolf Steiner

De hemmelige selskabers opgave i verden

RUDOLF STEINER

DE HEMMELIGE SELSKABERS OPGAVE I VERDEN
FORSTÅELSE AF ATOMET SOM STØRKNET ELEKTRICITET
Involution og evolution

Foredrag holdt i Berlin 23. december 1904
Trykt i Nachrichtenblatt
d. 9., 16. og 23. november 1947

Oversat af
Agnete Uhrbrand

Studietjenesten
1977

Trykt som manuskript

Om karakteren af dette privattryk ytrer Rudolf Steiner sig i sin selvbiografi "Mit levnedsløb" (35. og 36. kapitel, marts 1925) på følgende måde:

"Som mundtlige meddelelser, der ikke var bestemte til trykning, var meningen med indholdet af dette tryk....

Der er intet steds, end ikke i ringeste målestok, sagt noget, der ikke er det reneste resultat af den Antroposofi, der er ved at opbygges.... Hvem, der læser dette privattryk, kan i fuldeste forstand tage det, som d e t Antroposofien har at sige. Derfor kunne der jo også uden betænkelighed gå's bort fra den anordning kun at udbrede dette tryk i medlemskredse. Blot må d e t medtages, at der kan findes fejl i den fremlægning, der ikke er gennemset af mig.

EN BEDØMMELSE AF INDHOLDET I ET SÅDANT PRIVATTRYK vil jo kun kunne tilkomme den, som ved besked om det, der antages som bedømmelsens forudsætning. Og det er for de allerfleste af disse tryk i d e t m i n d s t e den antroposofiske erkendelse af mennesket, af kosmos, for så vidt dets væsen bliver fremstillet i Antroposofien, og det der som 'antroposofisk historie' findes i meddelelserne fra åndsverdenen".

Berlin den 23. december 1904

I en række foredrag har jeg nu talt om hemmelige skoler og deres forskellige forbindelser. Det forekommer mig rigtigt, når vi har afsluttet denne foredragsrække, at vi da går over til et andet tema.

Næste uge vil jeg da tale om betydningen af de festdage, som i kirkeåret følger efter julefesten. Først skal vi da tale om nytårsfesten, som er mindre mærkelig end den uhyre betydningsfulde epifaniefest, (Kristi åbenbaringsdag og mindedagen for de hellige tre konger - 6. januar). Men jeg vil holde et afsluttende foredrag om det som længe har beskæftiget os, altså om de hemmelige selskaber.

De kan så spørge= "Hvad er den dybere mening med sådanne hemmelige samfund, og hvilke mål har de i verdensudviklingen?" Der-til vil jeg svare, at de hænger sammen med hele den måde som væsenerne i det hele taget udvikler sig på, som væsnerne i verden gør et fremskridt i.

Hvis De vil udvikle Dem, så ved De, at til det - er forskellige øvelser nødvendige og de er forhånden. De har hørt om Hatha-Joga, om Radja-Joga og andre øvelser, hvorved de forskellige hemmelige videnskabelige forbindelser på den forskelligste måde har indviet deres folk. Nogen kunne sige - alt dette var dog også til at opnå uden sådanne hemmelige forbindelser. Nu, jeg kan imidlertid svare Dem derpå - og De vil i løbet af timen her indse, at det er sådan - at det kan ikke spænde af i verden uden sådanne forbindelser. Det er umuligt - for at sige det lige ud - at tale i den stil i offentligheden, som for eksempel frimurerens manifest er holdt, som jeg har læst for Dem for 14 dage siden. Ikke til det, som man sædvanligvis forstår ved udødelighed, kan man komme, uden at tage del i videnskaberne om det skjulte. Resultaterne fra videnskaben om det skjulte trænger jo ud i verden på den forskelligste måde. I religionerne er en stor del af hemmelig lære forhånden, og alle de, som med indre deltagelse tager del i et religionssamfund, tager også del i denne viden og forbedrer sig til at blive delagtig i den fulde udødelighed. Men det er endnu noget andet, i konkret oplevelse med fuld bevidsthed at få denne viden om udødelighed og følelsen af samhørighed med den

åndelige verden. De har alle meget ofte levet før, men ikke alle har en bevidsthed om det, at de har levet så og så ofte. Denne bevidsthed vil de lidt efter lidt opnå, og deraf afhænger det, om man lever sit liv med fuld bevidsthed. Det var ikke meningen med den hemmelige viden, som overbevisning at indgyde et dumt fortsat liv, men med erkendelse at formidle et fuldt klart fortsat liv i ånden opfyldt af bevidsthed. Og her gives der en stor lov, nemlig en lov, som betyder det, hvoraf bevidsthedens fremskriden i alle fremtidige livsstadier afhænger. Alt det bidrager nemlig ikke til udviklingen af bevidstheden, som mennesket ikke selv yder til opnåelsen af denne bevidsthed. Denne er en tilsyneladende paradoksal sætning: alt det, som i verden bliver ydet af bevidsthedsdannelse, bidrager til bevidsthedsudvikling hos hvert enkelt væsen, selv om denne ikke har taget sigte på udviklingen af den ene bevidsthed. Udtænk Dem et eksempel på den menneskelige handlens objektivitet: en bygmester bygger et hus; dette hus bygger han ikke til sig selv, men han stiller sig den opgave, at bygge dette hus af en grund, der slet intet har at gøre med ham selv. - De ved, at dette sjældent er tilfældet. Tilsyneladende arbejder særdeles mange mennesker ikke for sig selv; men i virkeligheden arbejder de dog for sig selv. Tag De en advokat: tilsyneladende arbejder han for sine klienter. En del af hans arbejde kunne være uselvisk, men den egentlige grundnerve i sagen ligger i opnåelsen af livsunderholdet. Så meget der ved hele en forretningsføring der udelukkende er bestemt til livsunderholdet - så meget en forretning kun er middel til det mål at opretholde livet, så meget går uvægerlig tabt som åndelig gevinst. Derimod bidrager alt, hvad der bygges ind i objektiviteten, hvad der knyttes til en anden, til at fortætte og styrke vor bevidsthed i den fremtidige tilværelseskamp. Ville det være klart således?

Tag nu frimurerne. I det oprindelige anlæg har de ligefrem indskærpet folk: byg sådanne bygninger som slet intet bidrager til det egne underhold. - Det som til det sidste endnu er forblevet af det gode gamle frimurerri, det er visse velgerningsinstitutioner. Det viser sig også - nu hvor den hemmelige viden, hvor den levende rodfæstelse i den urgamle visdom er blevet borte for logerne, ved de endnu opretholdte velfærdsindretninger, for en omend tom så dog gennem traditionen endnu forhåndenværende og

videre plejet humanitet. Det er noget som kun har hørt til frimurerriet: uselvsk at være virksom! Hvad frimurerriet oprindeligt har gjort, var; at det har holdt deres medlemmer til, at arbejde i menneskehedens tjeneste, at bygge ind i verdensobjektiviteten.

Vi lever nu i en udviklingsæpøke, som vi også kunne kalde den mineralske; og vor opgave i den er, helt og holdent at gennemtrænge hele den mineralske verden med vor egen ånd. Grib det engang nøjere: De bygger et hus, De tager byggestenene fra et eller andet stenbrud. De hugger dem til således, at de passer ind i huset og så videre.. Hvad forbinder De med det rå stof, som De tager ud fra mineralriget? De forbinder det rå stof med den menneskelige ånd. Når De bygger en maskine, så har De lagt Deres ånd ind i maskinen; de enkelte maskiner går ganske vist til grunde, de bliver til støv, de pulveriseres, der vil intet spor være mere deraf. Men det som den har ydet, går ikke sporløst væk, men det går ind i atomet. Hver et atom bærer et spor af Deres ånd og dette spor bæres videre. Det er ikke ligegyldigt om et atom engang har været derinde i en maskine eller ej. Ved, at et atom har været inde i maskinen, er atomet blevet forandret, og denne forandring, som De har bibragt atomet går aldrig tabt igen for det. Det andet er: at De har forandret atomet, at De har forbundet Deres ånd med den mineralske verden, derved er den almene bevidsthed blevet påtrykt et blivende stempel; netop så meget bliver af os taget over i den anden verden. Al hemmelig viden er altså taget fra erkendelsen af, hvordan man kan handle uselvsk og derved opnå den største forhøjelse af den egne bevidsthed. Tænk over, at de, som vidste det meget klart, var uselviske så vidt, at de har sørget for, at Deres navn ikke er kommet til efterverdenen! Et eksempel herpå er "Theologia deutsch". Ingen ved hvem der har skrevet den. Udénpå står der kun: Frankfurteren. Han sørgede altså for, at heller ikke engang hans navn kunne blive kendt. Han har arbejdet således, at han udelukkende har indføjet noget i den objektive verden, uden selv at gøre fordring på ære, eller på navnets bevarelse. For at sammenligne dette med noget andet, skal det nævnes: Mestrene er i reglen ikke netop historiske personligheder; de inkorporerer sig mange gange i historiske personligheder - hvis det er nødvendigt, gør de det også, men det er til en vis grad et offer. Deres bevidstheds grad

er ikke mere forenelig med et virke for sig selv, og et virke for sig selv er allerede bevarelsen af det blotte navn. Denne regel er vanskelig at indse, men nu vil De forstå d e t, at frimurerne sigter hen imod at gøre mest mulig i verden, således at deres gerninger er indgravet i samfunds-indretninger og organisationer, eller at deres gerninger er der i velgørenheds-institutioner. For de egentlige grundlæggere af udødeligheden er: de uselviske gerninger. I den ydre verden ser vi så refleksen fra de uselviske gerninger. Det behøver ikke at være meget store gerninger. Når nogen skænker en fattig en mønt på en uselvsk måde, så er det en gerning, der skal opfattes på samme måde, men der kommer kun så meget op i udødeligheden, som der var uselvskhed til stede, - og de færreste er uselviske. Hvis nogen for eksempel skaffer én en velfølelse, så kan velgerningen være meget egoistisk. Velgerningen udspringer hyppigt fra egenkærlige interesser. Når en fattig, der bor iblandt os, ingen steg har ved juletid, og jeg føler trang til også at give ham noget, for, at jeg kan føle mig retfærdiggjort ved min steg, så er det netop egoistisk. - I middelalderen kunne man ikke sige om mange domkirker og billeder, denne eller hin har bygget dem eller malet dem. Først i vor kulturperiode begynder man, at forbinde så stor værdi med det menneskelige navn; de tidligere tider har lagt en ringere værdi på de enkelte menneskelige navne. Tiderne var endnu - mere spirituelle. Og spiritualiteten var rettet på realiteten; medens vor tid er rettet mod udseendet, det, at ville vide det umiddelbart timelige bevaret. - Dermed ville jeg vise, hvorpå det kom an for sådanne hemmelige samfund: for dem kom det an på, fuldstændig at udskille sig selv, for så vidt de var personligheder, og lade det, som de gjorde, leve sig ud i virkningen. Og nu vil De også erkende hemmelighedens kernepunkt. Det drejer sig meget mindre om, at noget som helst bliver holdt hemmeligt - det drejer sig om, at holde h a n s a n d e l hemmelig; derved at nogen holder hans andel hemmelig, sikrer han sig udødeligheden. Reglen betyder altså klart og tydeligt: Så meget som du selv lægger ind i verden, så meget giver verden dig igen tilbage i bevidsthed. Det hænger sammen med de allerstørste verdenslove. De har alle en sjæl, og De har alle en ånd. Denne sjæl og denne ånd er engang kaldet til de højeste fuldendelsestrin. Men de var der også allerede førend

Deres fysiske krop var der, ja, de var der førend De var til stede i den første fysiske inkarnation. I fysisk inkarnation var De i de forudgående epoker til stede, først i den lemuriske, så i den hoberboræiske og i den polariske tid. Tidligere var De et rent sjæleligt væsen; som sjæleligt væsen var De imidlertid en del af verdenssjælen; som ånd var De en del af den almene verdensånd. Verdensånden og verdenssjælen var udbredt omkring Dem, allerede som naturen er det nu. Således som den mineralske verden, planterverdenen og dyreverdenen nu er omkring Dem, således var sjæleverdenen og åndsverdenen udbredt omkring Dem. - Og det som dengang var derude; det er nu Deres sjæl: De har inderliggjort det, som først var udvortes. Hvad der i dag er Deres indre, det var engang udbredt derude. Det er imidlertid nu blevet Deres indre sjæl. Og engang var også ånden udbredt således. Og det, som nu er omkring Dem, det vil blive Deres inderste liv. Det som i dag er mineralrige, det suger De op, og det vil blive Deres indre. Planteriget vil blive Deres indre; De suger det op. De fremtræder med det, som omgiver Dem i naturen, som med deres indre - Nu vil De forstå, hvordan det hænger sammen med det første eksempel: De bygger kirken for andre, ikke for Dem selv. De kan opsuge en stor, skøn og herlig verden, når De oplever den stor, skøn og herlig. At gøre noget for det højere selv, er ikke egenkærligt, fordi det ikke blot er for selvet; dette højere selv vil jo være forenet med alle højere selv, således at det samtidigt er for alle. - Det er det, som frimurerne vidste. Når frimureren byggede med, så vidste han om den fremtidige åndeliggørelse af den mineralske verden; - at bygge betød intet andet end at åndeliggøre den mineralske verden. Han vidste, at det byggede engang vil være hans sjæleleige indhold. Det er det betydningsfulde: Gud har engang givet os den natur, der omgiver os som en mineralsk, planteagtig og dyrisk natur. Denne optager vi. Vi kan jo ikke gøre for, at den er der, vi kan kun tilegne os den. Men hvad vi selv producerer i verden, det er det, som vil fremstille vor fremtidige væren.

Den mineralske verden iagttager vi som sådan; hvad vi gør ud af den, det vil vi fremtidig selv blive. Hvad vi gør ud af planterverdenen, det vil vi ligeledes blive. Ligeså med dyreverdenen og ligeså med menneske-verdenen. Grundlægger De en velgørenheds-

velgørenhedsinstitution, eller bidrager De noget dertil, så vil De blive det, De bidrager dertil.. Gør mennesket intet, som det på denne måde igen kunne indsuge i sin sjæl udefra, så forbliver den tom. Af den grund må den mulighed være der i menneskeheden, at, så vidt det er opnåeligt, må de tre riger eller de fire riger - thi mennesket hører også dertil - de må gennembeændes. Det har været opgaven for alle tiders hemmelige selskaber: at bringe ånd i hver en ydre verden.

De forstår, at sådan må det være. Tag et barn, der begynder at læse og skrive. Redskaberne er til at begynde med udbredt omkring barnet. I barnet er der endnu intet, dog læreren, ABC'en og alt det øvrige er der. Nu går det sådan videre, indtil det, som var udenfor kommer ind i barnet, og barnet tilegner sig den evne at læse. Således var det også med naturen. Vi vil senere have det i os, hvad der rundt omkring os er udbredt i naturen. Vi er sjæle, vi stammer fra verdenssjælen og har indsuget den, da den var udbredt rundt omkring os. Ånden er også suget således ind, og naturen vil blive indsuget af os udefra, for at forblive i os som virkende evne. Det er den store tanke, der ligger til grund for de hemmelige selskaber.

Alt fremskridt beror på involution og evolution. Involutionen er indsugningen, evolution er ud-viklingen. Mellem disse to op- og nedstigende faser - veksler alle verdenstilstande. Nu indånder De naturen, idet De ser, hører, lugter og smager. Hvad De ser, går ikke sporløst forbi Dem. Øjet går tilgrunde, genstanden går tilgrunde, men det, som De har set, det forbliver. Nu vil De forstå, at på visse tider, kan det være nødvendigt, at der bliver vækket en forståelse for sådanne ting. Vi går en tid imøde, hvor, som jeg antydede for nylig, forståelse - helt til atomet, vil komme frem. Man vil forstå - også i den populære anskuelse -, at atomet intet andet er end størknet elektricitet - tanken selv er af samme substans. Man vil i virkeligheden komme så vidt, endnu før den femte kulturepoke går til ende, at man vil være i stand til at virke ind i atomet. Når man først kan begribe stoffligheden mellem tanken og atomet, så vil man også snart forstå indvirkningen på atomet, og intet vil mere være lukket for visse virkningsarter: Jeg vil stå her og ubemærket trykke på en knap, som jeg bærer i lommen, for at sprænge en genstand på lang af-

stand - skal vi sige i Hamborg - i luften. Således som De allerede nu kan telegrafere trådløst, idet De her frembringer en bølgebevægelse, og De på et andet bestemt sted bringer den til udtryk på en bestemt måde, således vil også det ovenfor antydede være muligt. Det vil kunne indtræde i det øjeblik, hvor den okkulte sandhed, at tanke og atom består af den samme substans, vil være gennemført i det praktiske liv.

Det er umuligt at udtænke, hvad der kan ske i et sådant tilfælde, hvis menneskeheden så ikke er nået til *u s e l v i s k h e d*. Kun ved erobringen af uselvviskhed vil det være muligt, at holde menneskeheden tilbage fra undergangens rand. Vor nuværende tidsalders undergang vil blive hidført af mangel på moralitet. Den lemuriske periode er gået til grund ved ild, den atlantiske ved vand; vor tid vil gå tilgrunde ved krigen alle mod alle, det onde; menneskene vil tilintetgøre sig selv i den gensidige kamp. Og det trøstesløse vil være - trøstesløsere end andre undergangsarter -, at menneskene selv bærer skylden derfor.

En lille flok vil redde sig over i den sjette kulturperiode. Denne lille flok vil have udviklet sig til uselvviskhed. De andre vil nå et raffinement i gennemarbejdelsen og tjenende udnyttning af de fysiske naturkræfter, men uden den nødvendige grad af uselvviskhed.

Navnlig i den syvende kulturperiode vil denne kamp alle mod alle rase ud på den frygteligste måde. Stærke mægtige kræfter vil udgå fra opdagelser, der vil omforme hele Jord-kuglen til en art selvfunktionerende elektrisk aggregat (ophobning). På en måde, hvorover der ikke kan blive talt, vil den lille flok blive beskyttet. - Nu vil De nok mere klart forestille Dem, hvorfor dét, som er blevet kaldt den *g o d e f o r m*, må søges, end det var tilfældet sidste gang, jeg kunne tale til Dem om disse ting, og hvorfor frimurerdømmet blev sig bevidst, at det måtte udføre en bygning, som tjener uselvviskheden. Man kan bedre redde sig ind i fremtiden på de gode gamle formers vej til den lille flok af nye mennesker, end ud fra kaos. I dag kan man let spotte over de tomme former; men de har dog en stor betydning... de er tilpasset vor udviklings struktur. Til sidst har vi dog herved at gøre med nødvendige trin indenfor den menneskelige natur og den sjælelige videreudvikling. Tænk over, vi er i den femte periode af den femte kulturrepøke. Endnu to perioder heraf har vi at gennemgå. Så kommer

syv perioder af den sjette kulturepoke, og syv perioder af den syvende kultur... Det giver tilsammen seksten trin fremtidig udvikling. Disse seksten trin har menneskene endnu at avancere til. Den, som endnu erfarer noget om de tilstande, som vil blive mulige, er indviet i en vis grad. Indvielsens grader svarer på en bestemt måde til de fremtidige epokers hemmelighed. På vor planet har De syv epoker, og hver epoke har syv perioder, det bliver tilsammen altså 49 tilstande, - og så videre. Således får De bestemte trin i udforskningen af hemmelighederne i de næste udviklingsfaser. Frimureriets høje grader skulle oprindeligt intet andet være, end et udtryk for hvert af menneskehedens fremtidige udviklingstrin. Dermed er der i frimureriet givet noget, som har været meget smukt: Den, der har nået en vis grad, vidste hvordan han skal stille sig ind i fremtiden; således at han kunne blive en slags pioner. Han vidste også, at den, der har højere grader, kan udrette mere. Man kan altså meget godt gøre denne inddeling i grader, for den svarer til kendsgerningerne. Når der altså i disse former igen kunne blive indgydt et nyt indhold med en ny viden, så ville det være særdeles godt; så ville frimureriet også igen blive gennemtrængt af virkelig ånd. Men til helheden hører indhold og form. I dag ligger sagen således: Graderne er der, men ingen har virkelig arbejdet sig til graderne! Trods alt er det ikke unødvendigt, at de er der.

Den femte kultur-epoke er en forstandstid, en egoismens tid. Vi er på egoismens højdepunkt. Forstanden er det mest egoistiske, og det er vor tids grund-særkende. Vi må altså gennem forstanden stige op til spiritualitet, for at få en forestilling om den åndelighed, som tidligere har været der. Hemmelighedens kerne er altså, at mennesket forstår at hemmeligholde dets Jeg-udfoldelses veje, og at det ikke betragter sit personlige Jeg, men sine gerninger som afgørende. Hans handlemåde og Jegets overvindelse gennem gerningen, det er hemmelighedens egentlige kerne. Jeget skal forblive skjult indenfor gerningen! Til første grad hører: Udskillelsen af det personlige Jeg fra det fortløbende menneskelige karma. Hvad der fra det individuelle karma falder tilbage på Jeget, bliver derved udslettet. Nation, race, køn, stand, religion, ... alle disse ting er noget, som arbejder på den menneskelige egoisme. Først når mennesket har overvundet alle disse ting, vil

kunne blive fri af egoismen. I astrallegemet kan De påvise en ganske bestemt farve for hver nation, for hver race, for hver tidsalder... Overalt finder De der en grundfarve, som mennesket har som tilhørende denne inddeling, disse differentieringer. Dette gælder det om at stryge af. Den antroposofisk orienterede åndsvidenskab arbejder på udligningen af astrallegemernes farver hos sine bekendere. De skal blive af samme farve - af samme farve med hensyn til denne grundtone. Denne grundfarve danner et bestemt stof - kaldet kundalini -, og det holder i mennesket det sammen, der fører til selve ånden. For at tilvejebringe denne udligning, vil blodige krige faktisk være nødvendige, dertil sådanne, der udspiller sig som samfundsøkonomiske krige, som pengeanbringelser og industriforetagener, som overvældelser - hvorved man stadig mere og mere vil være i stand til, gennem bestemte anordninger at sætte store menneskemængder i bevægelse, simpelthen at tvinge dem; den enkelte vil få mere og mere magt over betsemt menneskemasser. Thi udviklingens gang er ikke den, at vi bliver mere demokratiske, men at vi bliver brutalt aristokratiske, idet den enkelte stadig vil vinde mere magt. Hvis der ikke finder en forædling sted i sædvanerne, så må det føre til de mest brutale ting. Det vil også komme således, ligesom vandkatastrofen er kommet til atlantierne.

